

Landschapsbeheer Drenthe

Meerjarenbeleidsplan 2016 - 2019

Landschapsbeheer Drenthe

Zorg voor ons landschap

Colofon

Titel **Landschapsbeheer Drenthe**
Meerjarenbeleidsplan 2016 - 2019

Auteur

Landschapsbeheer Drenthe

Landschapsbeheer Drenthe
Nijend 18a
9465 TR Anderen
T (0592) 316 616
E info@lbdrenthe.nl
W www.lbdrenthe.nl

Contactpersoon Erik de Gruijter

Afbeeldingen Yke de Vos, Bart Kuiper, Stefan Pronk

Datum vaststelling 24-11-2015

Inleiding

Dit meerjarenbeleidsplan beschrijft op hoofdlijnen het beleid en de koers van Landschapsbeheer Drenthe (LBD).

De Stichting bevindt zich deze en komende jaren midden in een langzame maar zekere transitie. Die transitie heeft alles te maken met enerzijds een terugtrekkende overheid (bezuiniging) en anderzijds de ontwikkeling van de participatiesamenleving waarbij bewoners zelf verantwoordelijkheid willen en kunnen anemen voor hun (groene) leefomgeving. LBD positioneert zich hierbij als een inhoudelijk deskundige maatschappelijke organisatie op het snijvlak van de overheden die “iets moeten” en bewoners die “iets willen” met de groene leefomgeving.

Omdat de samenleving op dit terrein volop in beweging is, past het om ten aanzien van het eigen beleid te beperken tot de hoofdlijnen en flexibel te blijven inspelen op de omgeving en kansen die zich daarbij voordoen.

Op product- en resultaatsniveau worden beleidskeuzes vertaald in de prestatieafspraken met de provincie Drenthe en de gemeentes, alsmede in diverse strategische en uitvoeringsgerichte projecten.

Algemene informatie over de Stichting is te vinden op onder meer de website, nieuwsbrieven, de jaarrekening en de jaarverslagen.

Het meerjarenbeleidsplan heeft een horizon van vier jaar (2016 t/m 2019). Mocht een tussentijdse herziening nodig zijn, dan wordt het plan eerder bijgesteld.

Leeswijzer

Dit beleidsplan is opgebouwd uit een algemeen deel (hoofdstuk 1) met actueel tijdloos beleid, een historisch deel waarbij achterom wordt gekeken (hoofdstuk 2) en het beleid, strategische keuzes en ambities voor de periode 2016 en verder (hoofdstuk 3).

Samenvatting

Landschapsbeheer Drenthe is in de 80er jaren opgericht als een zelfstandige provinciale Stichting met drie doelstellingen:

- het behoud van de kwaliteit en identiteit van het landschap in Drenthe en de daarin aanwezige kwetsbare natuur.
- De betrokkenheid daarbij van burgers.
- Creëren van werk voor mensen met verminderde kansen in de maatschappij.

De provincie en gemeentes zijn de belangrijkste opdrachtgevers.

In de afgelopen jaren is fors bezuinigd op het via de provincie beschikbare budget, waarop Landschapsbeheer het accent van haar werk heeft verlegd van uitvoering van overheidsplannen door betaalde professionals en werkvoorzieningsschappen, naar het begeleiden van bewonersinitiatieven in landschap en natuur. Samen met de provincie en een aantal gemeentes in Drenthe heeft LBD streekbeheer ontwikkeld. Een concept waarbij met meerdere betrokken organisaties de overheidsdoelrealisatie wordt gecombineerd met de wensen en eigen inzet van professionele bewonersnetwerken (participatiesamenleving). Voor de komende jaren wil LBD, samen met groene en maatschappelijke partners, het succesvolle streekbeheer verder ontwikkelen en opschalen. Daarbij kan ook weer worden ingezet op werkgelegenheid voor doelgroepen (sociaal domein). Met de provincie en de gemeentes dienen daar goede financiële afspraken over worden gemaakt.

Inhoudsopgave

1. Algemeen	1
1.1 Definitie landschap	1
1.2 Doel en missie	1
1.3 Opdrachtgevers	1
1.4 Verbinder	1
1.5 Doelrealisatie	1
1.6 De toegevoegde waarde van LBD	2
1.7 Visie op landschap	2
2. Historie	4
2.1 1981-2007	4
2.2 2007-2012 Projectorganisatie	4
2.2.1 Prestatieafspraken Provincie Drenthe	4
2.3 2013-2015 Het Landschap ben je Zelf	6
2.3.1 Programma Het Landschap ben je Zelf	6
3. Streekbeheer (2016 e.v.)	9
3.1 Drie hoofdlijnen	9
3.2 Programma streekbeheer	10
3.4 Prestatieafspraken Provincie Drenthe	11
3.5 Prestatieafspraken gemeentes	12
3.6 Werkgelegenheid	12
3.7 Organisatie	13
4. Lange termijn	14
4.1 Participatiesamenleving	14
4.2 Overheid	14
4.3 Organisatie	15

1. Algemeen

1.1 Definitie landschap

De Europese landschapsconventie definieert landschap als volgt:

Landschap is een gebied, zoals waargenomen door mensen, welk karakter het resultaat is van de actie en interactie tussen natuurlijke en menselijke factoren.

1.2 Doel en missie

Landschapsbeheer Drenthe (LBD) is een onafhankelijke Stichting en staat voor de zorg voor landschap. Zij heeft de volgende missie:

- behoud, versterking en ontwikkeling van het steekeigen, dynamisch en duurzaam karakter van het Drentse landschap en de daarin vaak kwetsbare of zeldzame flora en fauna;
- realiseren van bewustwording en actieve betrokkenheid van burgers bij landschap en natuur.
- creëren van werk voor mensen met verminderde kansen op de arbeidsmarkt.

1.3 Opdrachtgevers

LBD richt zich op de uitvoering van activiteiten en werkzaamheden waar geen “marktmechanisme” voor is. Wel werkt LBD marktconform met duidelijke producten en verantwoording naar de opdrachtgevers. Door de aard van de activiteiten in het algemeen belang zijn de overheden (Provincie en gemeentes) de belangrijkste opdrachtgevers en financierders.

1.4 Verbinder

LBD verbindt de doelrealisatie van de overheden, zoals vastgelegd in de Europese Landschapsconventie, provinciale en gemeentelijke doelen met de wensen van bewoners ten aanzien van hun groene leefomgeving.

1.5 Doelrealisatie

Ten aanzien van de natuur en de biodiversiteit zijn internationale en daarvan afgeleide provinciale doelen vastgelegd. Landschapselementen zijn onderdeel van het natuurnetwerk Drenthe en vormen de basis van robuuste natuur en versterking of invulling van de ecologische verbindingen. Landschap is daarmee tevens de drager van biodiversiteit.

1.6 De toegevoegde waarde van LBD

1. een lokale professionele organisatie met diepgewortelde praktijkgerichte kennis en op uitvoering gerichte processen en projecten.
2. speler in een breed netwerk, achterban en draagvlak bij sociale en groene organisaties, agrariërs en lokale bewoners.
3. netwerk van de politiek t/m de keukentafel
4. laagdrempelig, onafhankelijk, adviserend, intermediair en dienstverlenend.
5. Continuïteit en stabiliteit.
6. Geen eigen belangen (eigendommen)

1.7 Visie op landschap

De mens neemt in steeds grotere mate een plek in op de aarde en zelfs daarbuiten. Dat innemen van die plek gaat gepaard met in- en aanpassen van de omgeving, om voor onszelf de meest optimale leefomstandigheden te creëren. Daarbij is er een voortdurend spanningsveld tussen het individuele belang en het collectief belang. Dat collectief belang gaat ook over generaties heen, en zelfs over de mens als "soort".

LBD focust zich op het collectief belang, waarbij zowel het "eigen" belang van "de natuur", wordt gediend als het belang van het kunnen beleven en benutten door de mens.

1.7.1 Natuur

Natuur is een onderdeel van het bredere begrip landschap. Het eigen belang van de natuur wordt door LBD vertaald in het organiseren van activiteiten ten behoeve van het beschermen van specifieke, kwetsbare soorten planten en dieren. Dan gaat het om soorten die vooral voorkomen in het cultuurlandschap, in de kleine bosjes en houtwallen, poelen en vennen, op de erven en de kleinere natuurterreintjes die vaak in particulier eigendom zijn: in de provinciale natuurvisie inmiddels Het Natuurnetwerk Drenthe genoemd. Op verzoek van de grote terreinbeherende organisaties kan LBD in de natuurgebieden (vaak met vrijwilligers) specifieke maatregelen uitvoeren.

1.7.2 Mensen

Bij het belang van de mensen focust LBD zich op het beleven en benutten van het landschap.

- **Cultuurhistorie en archeologie**

Beleving heeft veel te maken met cultuurhistorie. Landschapselementen hebben, zelfs als de ecologische betekenis minder zou zijn, ook een belevingswaarde. Het landschap vertelt het verhaal en bepaalt de identiteit van de leefomgeving van de

mens. LBD heeft daarbij ook aandacht voor de archeologische waarde (bijvoorbeeld grafheuvels).

- **Recreatie en toerisme**

Beleven en benutten hangt ook samen met recreatie en toerisme. De toerist en de recreant komen voor het landschap als geheel. Dat landschap als geheel is wat Drenthe bijzonder maakt. Daarom richt LBD zich zowel op beschermen van het landschap, maar ook op het ontsluiten, toegankelijk maken van het landschap.

- **Economie**

Benutten is ook bedrijvigheid en economie. Agrarische bedrijven beïnvloeden in sterke mate zowel de belevings- als de ecologische waarde van het landschap. Met een goede inrichting van boerenerven en goede inrichting en beheer van de landschapselementen op en langs perceelranden kan de agrarische sector veel toevoegen aan de landschapskwaliteit.

- **Vrijwilligerswerk**

Vrijwilligerswerk is een vorm van beleven van het landschap waarbij het mes aan twee kanten snijdt. LBD richt zich op het daadwerkelijk bij uitvoering onderhoud betrekken van bewoners. Daarbij wordt het landschap daadwerkelijk onderhouden én het draagt bij aan beleving en genieten. Een overgroot deel van de vrijwilligers geeft aan dat het sociale aspect van het vrijwilligerswerk en het gezond buiten bezig zijn voor hen minstens zo belangrijk is als het onderhoud aan het landschap zelf.

- **Burgerinitiatieven**

In toenemende mate nemen bewoners zelf initiatief in hun groene leefomgeving. Deels als reactie op de zich terugtrekkende overheid en deels vanuit een bewustwording dat de leefomgeving vooral van henzelf is. LBD investeert in de bewustwording en faciliteert de initiatieven.

- **Sociale werkgelegenheid**

Onderhoud aan groen in het landschap leent zich zeer goed voor de inzet van mensen met een afstand op de arbeidsmarkt. Dit biedt ook kansen voor opleidingen gericht op werkhervatting en re-integratie in de samenleving. LBD heeft een voorkeur voor het inzetten van deze mensen boven het inhuren van aannemers.

- **Maatschappelijke tegenprestatie**

Mensen die langdurig of kort werkzoekend zijn kunnen laagdrempelig een tegenprestatie bieden en/of een nuttige en aangename dagbesteding hebben door zich aan te melden bij een vrijwilligersgroep. LBD kan ook gericht uitnodigen en werkdagen organiseren.

2. Historie

2.1 1981-2007

In de 80'er jaren zijn in alle provincies stichtingen opgericht met als doel het landschap te beheren en onderhouden, in combinatie met vrijwilligerswerk, werkgelegenheidsprojecten en inzet van mensen met een beperking.

Net als in de andere provincies had de Stichting Landschapsbeheer Drenthe een grote uitvoeringsploeg in dienst en een klein team werkvoorbereiders. De Provincie was de belangrijkste opdrachtgever, met in het verlengde de gemeentes. Financiering vond plaats met Rijks- en provinciaal geld en in mindere mate gemeentelijk geld.

Naast regulier onderhoud werden landschapsprogramma's en landschapsherstelprojecten ontwikkeld en uitgevoerd, waar gemeentes een groter aandeel van meefinancierden.

Zowel de inzet van vrijwilligers als mensen met verminderde kansen op de arbeidsmarkt stonden altijd hoog in het vaandel.

2.2 2007-2012 Projectorganisatie

LBD is in haar huidige vorm opgericht in 2007 na het faillissement van de vorige Stichting.

De formatie is daarbij teruggebracht van ca 40 naar ca 13 medewerkers, waarbij tevens afscheid genomen is van de eigen uitvoeringsploeg.

De organisatie werd met deels bestaande en deels nieuwe medewerkers ingericht als projectorganisatie.

2.2.1 Prestatieafspraken Provincie Drenthe

LBD viel bij de provincie in een PMJP regeling (Provinciaal MeerJaren Programma).

De Provinciale bijdrage bestond voor ca 50% uit rijksgeld (ILG, Investeringsbudget Landelijk Gebied) en 50% provinciaal PMJP budget.

LBD had daartoe een uitvoeringsovereenkomst met de provincie voor het uitvoeren van het provinciaal beleid.

Jaarlijks werden de reguliere werkzaamheden door LBD in hoofdlijnen vastgelegd in een prestatieafspraken. Dit werden de basistaken genoemd.

Het reguliere werk (de basistaken) werd projectmatig ingericht in een jaarlijkse prestatieafspraken met productbegroting met de provincie.

Deze provinciale prestatieafspraken volgde een driedeling:

1. Vrijwilligerswerk
2. Uitvoering regulier beheer
3. Ontwikkeling en uitvoering landschapsprogramma's en projecten

De provincie financierde in de vorm van een boekjaarsubsidie € 1.000.000,- gelijkmatig verdeeld over de drie bovengenoemde componenten.

2.2.1.1 Vrijwilligerswerk

Vrijwilligers waren georganiseerd in groepen die met advies en gereedschap van LBD onderhoud uitvoerden aan kleine (natuur)terreinen en landschapselementen, hoofdzakelijk in particulier en soms gemeentelijk eigendom.

Het vrijwilligerswerk was aanvullend op het uitvoeringswerk door professionals en de werkvoorzieningsschappen. Het vrijwilligerswerk mocht niet concurreren met "de markt".

2.2.1.2 Uitvoering regulier beheer

In het verlengde van de provinciale prestatieafspraken werden met iedere gemeente eveneens jaarlijks afspraken gemaakt en vastgelegd over de uitvoering van regulier beheer aan specifieke terreinen en landschapsobjecten. De gemeentes financierden met name mee in de uitvoering door WSW en professionals aan de terreinen en objecten (uit het groenbudget). De gemeentes financierden slechts marginaal (ca. 10%) mee aan de ondersteuning van vrijwilligers.

De afspraken tussen de gemeentes en LBD werden verschillend vastgelegd, bijvoorbeeld in getekende offertes of opdrachtbrieven.

Landschapsbeheer Drenthe bood eigenaren van beeldbepalende monumentale bomen de mogelijkheid om een abonnement voor het onderhoud aan hun boom af te sluiten. Het voordeel hiervan is dat de gezondheid en veiligheid van de bomen bewaakt wordt en er is een besparing op de onderhoudskosten door de integrale aanbesteding van het gehele bomenbestand.

De Bomenwacht werd indertijd met provinciale financiering opgericht, vanaf 2007 financieren de provincie Drenthe, eigenaren en de gemeente ieder een derde deel van het onderhoud. De provincie financierde daarnaast de coördinatiekosten. De bomenwacht was onderdeel van de provinciale prestatieafspraken en de jaarlijkse gemeentelijke afspraken.

2.2.1.3 Ontwikkeling en uitvoering landschapsprogramma's en projecten

Bij de ontwikkeling van landschapsprogramma's en -herstelprojecten (omgevingsprojecten) waren in de meeste gevallen de gemeentes opdrachtgever met provinciale cofinanciering. Het gemeentelijk en provinciaal budget werd verder aangevuld met andere subsidies en bijdragen (Europees of Tennet). Bewoners en individuele eigenaren werden in werkgroepverband nauw betrokken bij zowel planvorming als uitvoering. De uitvoering door de bewoners werd conform Europese normen mee begroot als private cofinanciering.

2.2.1.4 Soortenbeheer

Naast landschap algemeen ontwikkelde LBD projecten voor het verbeteren van de leefomstandigheden van specifieke kwetsbare of bedreigde soorten planten en dieren in Drenthe. Dit betrof een provinciale overheidsdoelrealisatie ten aanzien van internationale afspraken. Een aantal reguliere uitvoeringswerkzaamheden en het faciliteren van vrijwilligers die zich inzetten op een specifieke soort was onderdeel van de provinciale prestatieafspraken.

2.2.1.5 Weidevogelbeheer

De coördinatie van het vrijwillig weidevogelbeheer was onderdeel van de prestatieafspraken met de Provincie.

2.2.1.6 SOL

De provincie Drenthe had een regeling Subsidie Onderhoud Landschapselementen (SOL) waarbij eigenaren van beeldbepalende of ecologisch waardevolle landschapselementen onder voorwaarden subsidie kregen voor het onderhoud hiervan. LBD adviseerde de eigenaren en hield toezicht op de naleving hiervan. Deze taak viel buiten de prestatieafspraken. Het budget van de SOL is eind 2011 van jaarlijks ca €270.000,- op € 0,- gesteld.

2.3 2013-2015 Het Landschap ben je Zelf

In 2012 trok het Rijk zich terug uit haar financiële en inhoudelijke verantwoordelijkheid voor het landschap. De provincie bouwde het via haar beschikbare budget (boekjaarsubsidie) af van ca €1.000.000,- in 2012 naar ca €500.000,- in 2015.

Het PMJP is eveneens ten einde. LBD valt nu onder de ASV: de Algemene Subsidie Verordening van de provincie. In dat kader stelt de provincie voor de boekjaarsubsidie van de basistaken een programma van eisen op, waarop LBD een subsidieaanvraag met op verzoek van de provincie een gedetailleerde productbegroting opstelt.

In het Programma van Eisen stelt de provincie ernaar te streven dat gemeentes vanaf 2017 evenveel dienen te financieren als de provincie.

2.3.1 Programma Het Landschap ben je Zelf

In bestuurlijk overleg met de provincie wordt eind 2012 afgesproken dat het boekjaarsbudget van 2012 en 2013 voor het nog niet bestede of gelabelde deel aangewend wordt voor een subsidieaanvraag 2013-2015 voor een programma "Het landschap ben je Zelf" (HLbjZ).

De essentie van dit programma is dat LBD haar werkwijze omvormt van het met overheidsgeld uitvoeren van overheidsprojecten met realisatie van overheidsdoelen, waarbij bewoners als vrijwilligers participeren, naar het co-initiëren en begeleiden van bewonersinitiatieven waarbij de overheid faciliteert. Dit is geheel in lijn met de ontwikkeling van "de participatiesamenleving".

Voor de onderdelen vrijwilligerswerk en uitvoering regulier beheer in de prestatieafspraken betekende dit "ontschotten" van deze budgetten. Waar mogelijk dienen vrijwilligers te worden ingezet in plaats van de betaalde arbeid door aannemers en werkvoorzieningsschappen.

Deze keuze gaat helaas ten koste van de missiedoelstelling inzet van mensen met verminderde kansen op de arbeidsmarkt.

Dit programma werkt sterk door in de inrichting van de prestatieafspraken, de rol van gemeentes en de inrichting van de organisatie van LBD. Het programma is uitvoerig gedocumenteerd in diverse deeldocumenten. Onderstaand worden de hoofdlijnen aangegeven.

2.3.2. Prestatieafpraak Provincie Drenthe

2.3.2.1 Vrijwilligerswerk en uitvoering regulier beheer

In 2015 is ca. € 100.000,- minder beschikbaar voor het begeleiden van de bestaande vrijwilligers en uitvoering regulier beheer dan in 2013.

LBD richt de prestatieafpraak met de provincie zo in dat het beschikbare gemeentelijk budget leidend is voor de toedeling aan de gemeente van het provinciaal beschikbare budget. Vanwege de voornoemde "ontschotting" tussen uitvoering aan terreinen en vrijwilligerswerk betalen de gemeentes nu automatisch mee aan het ondersteunen van vrijwilligersgroepen in de gemeente.

De provincie trekt zich vanaf 2015 financieel grotendeels terug uit de bomenwacht. Het is aan de gemeentes en de eigenaren of de abonnementsregeling wordt voortgezet.

2.3.2.2 Ontwikkeling en uitvoering landschapsprogramma's en projecten

De middelen voor ontwikkeling en uitvoering landschapsprogramma's en herstelprojecten zijn in 2014 volledig vervallen. *De laatste projecten via deze financiering lopen af in 2015.*

2.3.2.3 Boerenlandvogel- en agrarisch natuurbeheer

LBD is in opdracht van de provincie (gecertificeerd) coördinator voor de gebiedsplannen (SNL) ten aanzien van weidevogels.

In 2015 ondersteunt en adviseert LBD het Drents Collectief bij de inhoud en overdracht van werkzaamheden in 2016. De financiering van de ondersteuning loopt via Het Drents Collectief.

2.3.2.4 Soortenbeheer

De basistaken ten aanzien van het soortenbeheer blijven ongemoeid.

2.3.3 Organisatorische consequenties

De organisatorische consequenties van de gemaakte keuze is dat LBD gebiedsgericht wordt ingericht. In plaats van thematische functies ontstaan twee gebiedsteams, Noordoost en Zuidwest, gebaseerd op de gemeentegrenzen.

2.3.4 Pilots Het Landschap ben je Zelf

Het programma HLbjZ sloot goed aan bij de agenda platteland van de vijf samenwerkende gemeentes in Zuidwest-Drenthe. In een aantal pilotgebieden is en wordt met provinciaal en gemeentelijk budget (50-50 basis) geïnvesteerd in het opzetten van een zich professionaliserend bewonersnetwerk, bestaande uit o.a. vrijwilligers, eigenaren, zorgboerderijen en scholen. De bewonersgroepen uit de omgevingsprojecten en de voormalige SOL-contractanten vormden hiervoor een belangrijke basis.

Met het bewonersnetwerk worden gebiedsgerichte plannen ontwikkeld en beheerafspraken gemaakt over terreinen en landschapselementen. Onderhoud wordt waar mogelijk gedaan door vrijwilligers (onbetaald). Voor agrariërs die onderhoud uitvoeren aan landschapselementen met een landschappelijke of ecologische functie is, binnen voorwaarden, een SNL conforme financiële regeling mogelijk.

Het aantal vrijwilligers in de pilotgebieden is door deze investering ten opzichte van 2012 ruimschoots verdubbeld.

De pilots lopen eind 2015 af.

2.3.5 Vitaal Platteland

De provincie heeft middelen beschikbaar gesteld om bewonersinitiatieven te ondersteunen. LBD heeft, samen met de BOKD en CMO STAMM een bijdrage geleverd aan het ontwikkelen en indienen van bewonersaanvragen.

De regeling Vitaal Platteland biedt geen mogelijkheden voor structureel onderhoud aan landschap.

3. Streekbeheer (2016 e.v.)

De term streekbeheer komt voort uit het verlengde van het rapport *Onbeperkt houdbaar* (2013) van de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur. Hier wordt geconcludeerd dat het beheer van de groene leefomgeving anders kan met meer betrokkenheid en samenwerking tussen boeren, bewoners en terreinbeherende organisaties.

LBD introduceerde vanaf eind 2013 de term Streekbeheer voor het gebiedsgericht en breed met partijen afgestemd plannen maken en organiseren van de uitvoering. LBD ziet voor zichzelf vanwege de aard van de organisatie een inhoudelijke en verbindende rol weggelegd (zie 1.4, de toegevoegde waarde van LBD).

3.1 Drie hoofdlijnen

Met de provincie als regisseur zijn er drie hoofdlijnen of aandachtsgebieden in het beheer van het landschap te onderscheiden:

1. Agrarisch natuurbeheer (GLB collectieven)
2. Bewonersbetrokkenheid (vrijwillig onderhoud groene leefomgeving)
3. Natuurbeheer door Terreinbeherende Organisaties.

3.1.1 Agrarisch natuurbeheer

Dit betreft doelrealisatie in het agrarisch cultuurlandschap, waarbij (agrarische) ondernemers via collectieven gefinancierd worden om gespecificeerde overheidsdoelen te realiseren.

In Drenthe vormt Het Drents Collectief de organisatie die hier uitwerking aan geeft. Het Drents Collectief heeft de opdracht om de groene organisaties bij haar plannen te betrekken. LBD heeft Het Drents Collectief aangeboden in goede samenwerking taken en rollen op elkaar af te stemmen, om zo tegen de laagst maatschappelijk kosten een optimale uitvoering te organiseren.

3.1.2 Bewonersbetrokkenheid

Dit betreft het brede begrip landschap/groene leefomgeving en de betrokkenheid van bewoners daarbij, zoals hierboven beschreven in het programma "Het Landschap ben je Zelf". Essentie is het opzetten, organiseren en professionaliseren van bewonersnetwerken. De wensen van bewoners en de doelen van de overheden worden als gelijkwaardig afgestemd op elkaar.

De gebiedsplannen door en met bewoners bieden kansen om te combineren met educatie/opleidingen, werkgelegenheid en inzet voor mensen met verminderde kansen op de arbeidsmarkt.

LBD/BOKD en STAMM werken als maatschappelijke organisaties samen om initiatieven en bewonersgroepen op het platteland in de breedste zin te faciliteren en te professionaliseren.

3.1.3. Natuurbeheer door TBO's

Dit betreft het beheer van als zodanig aangewezen natuurterreinen in eigendom bij terreinbeheerders (Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Drentse Landschap) of (grotere) particuliere eigenaren. Beheer wordt gefinancierd met overheidsmiddelen en uitgevoerd door professionals, aangevuld met vrijwilligers.

3.2 Programma streekbeheer

In het Streekbeheer komen de drie bovenstaande lijnen bij elkaar en wordt het model verder ontwikkeld om de GLB collectieven, boeren, bewoners- en vrijwilligersgroepen in landschap en natuur(terreinen) en terreinbeheerders samen te laten werken aan de realisatie van onderling afgestemde streekdoelen/gebiedsplannen.

Landschapsbeheer Drenthe ziet voor zichzelf een verbindende rol om met de partners te komen tot een Drents model voor Streekbeheer.

Dit ontwikkelen boven de drie hoofdlijnen dient om efficiencyredenen zoveel mogelijk gelijk op te lopen met de ontwikkeling en afstemming binnen de hoofdlijnen.

3.3 Provinciaal beleid

3.3.1 Collegeprogramma Provincie Drenthe

Het provinciaal collegeprogramma heeft de betrokkenheid en inzet van burgerkracht hoog in het vaandel. De provincie "gelooft in de kracht van Drenten". Het bewonersnetwerk binnen het streekbeheer: landschapsonderhoud met, door en voor bewoners van Drenthe, sluit hier goed op aan.

3.3.2. Provinciaal natuur- en landschapsbeleid

Het provinciaal beleid ten aanzien van landschap en natuur ligt op hoofdlijnen vast in de Omgevingsvisie 2010. Daarbij zijn de Nota Landschap (1998) en de Natuurvisie van groot belang. Speerpunt in het provinciaal landschapsbeleid is het behoud en herkenbaarheid van de landschapsstructuren. Speerpunt vanuit natuurbeleid is behoud en herstel biodiversiteit. Behoud en herstel van cultuurhistorie en archeologie vormen een belangrijke taak.

Natuur en landschap moeten weer dichterbij de burger komen. Dit vraagt om actief beleid en investeren in de bewustwording en het betrekken van bewoners.

Streekbeheer sluit aan bij de provinciale en landelijke natuurvisie en is tevens een van de middelen om doelen te realiseren.

3.3.3. Vitaal Platteland

Provinciale Staten hebben budget gereserveerd om bewonersinitiatieven te faciliteren ten aanzien van de leefbaarheid van het platteland. Landschap en de lokale

landschapselementen maken een belangrijk deel uit van de (be)leefbaarheid en vitaliteit van het platteland. LBD, BOKD en STAMM ondersteunen gezamenlijk in het “platform Burgerkracht” bewonersinitiatieven.

3.4 Prestatieafspraken Provincie Drenthe

3.4.1 Bewonersnetwerk en uitvoering gebiedsplannen

Voor LBD ligt de nadruk in het streekbeheer op het faciliteren van vrijwilligers en het bewonersnetwerk, en het opstellen en uitvoeren van de gebiedsplannen van, door en met bewoners. De begeleiding van bestaande en nieuwe vrijwilligersgroepen en het regulier beheer/onderhoud aan terreinen en landschapsobjecten wordt geïntegreerd in het nieuwe bewonersnetwerk en de gebiedsplannen.

LBD heeft daarbij de wens en ambitie om een samenwerkingsmodel van en met de groene organisaties te ontwikkelen om vrijwilligersgroepen te werven, op te leiden en te ondersteunen, zonder institutioneel te concurreren.

3.4.2 Communicatie en educatie

De betrokkenheid van bewoners bij hun groene leefomgeving ontstaat en bekijft door bewustwording. Deze bewustwording is een belangrijke doelstelling van de communicatie van LBD. De communicatiedoelstellingen en inzet van middelen zijn vastgelegd in het communicatieplan.

3.4.3 Ontwikkeling en uitvoering landschapsprogramma's en projecten

De middelen voor ontwikkeling en uitvoering van landschapsprogramma's en herstelprojecten zijn in 2014 volledig vervallen. *De laatste projecten via deze financiering lopen af in 2015.* LBD ziet voor zichzelf echter een blijvende bijdrage in de doelrealisatie van het provinciaal natuur- en landschapsbeleid. Deze doelrealisatie kan uiteraard niet alleen met vrijwilligers en bewonersinitiatieven. Enerzijds omdat de aard of de omvang van bepaalde werkzaamheden dat niet toelaat, anderzijds omdat er ook sprake is van (overheids)doelrealisatie die in aard of tijd af kan wijken van de wensen van lokale bewoners.

Naast de gebiedsplannen door en met het bewonersnetwerk zullen nog steeds programma's of projecten moeten worden ontwikkeld waarbij het zwaartepunt ligt op doelrealisatie van het provinciaal beleid met uitvoering door professionals. Deze projecten bieden overigens ook kansen voor de inzet van mensen met verminderde kansen op de arbeidsmarkt.

3.4.4 Vrijwillig weidevogelbeheer

Vanaf 2016 valt het collectief weidevogelbeheer onder de nieuwe regeling agrarisch natuurbeheer. Het Drents Collectief wordt hierop het aanspreekpunt. LBD blijft coördinator van het vrijwillige weidevogelbeheer. LBD zet in op goede inhoudelijk samenwerking met optimale afstemming van netwerk en inzet vrijwilligers.

LBD streeft naar het opnemen van de bestaande vrijwillige weidevogelgroepen in het bewonersnetwerk en daarmee mogelijk verbreden van hun inzet ten behoeve van het landschap en de natuur.

3.4.5 Soortenbeheer

LBD levert een bijdrage aan de doelrealisatie van het overheidsbeleid ten aanzien van de biodiversiteit. Hiervoor zijn Europese afspraken gemaakt, waar de provincie wettelijke verantwoordelijk voor draagt. Daartoe worden projecten/programma's ontwikkeld en vrijwilligers ingezet. In het streekbeheer wordt e.e.a. hier goed afgestemd met andere organisaties die hier mede een rol in hebben.

3.4.6 Monumentale bomen

De Bomenwacht levert zowel inhoudelijk kwaliteitswinst als financieel voordeel op voor de eigenaren van monumentale bomen. Het landschappelijk en ecologisch belang van de bomen stijgt uit boven dat van de individuele eigenaar en rechtvaardigt een overheidsbijdrage. LBD maakt hierover afspraken met de eigenaren en de gemeentes. Streekbeheer biedt kansen voor bijvoorbeeld adoptie door lokale bedrijven van beeldbepalende van monumentale bomen.

3.4.7 Monitoring

De ontwikkeling van de participatiesamenleving en de terugtrekkende overheid maakt het monitoren van het effect op het landschap belangrijker dan ooit. LBD is met financiering uit het programma HLbjZ aangehaakt bij het landelijke Meetnet Agrarisch Cultuurlandschap. Dit meetnet zal worden voortgezet en mogelijk uitgebreid in het streekbeheer. LBD streeft naar een eenduidige rapportage van verrichte arbeid door alle "groene" vrijwilligers in landschap en natuur.

3.5 Prestatieafspraken gemeentes

In het programma van eisen 2016 stelt de provincie dat gemeentes gelijkwaardig aan de provincie meefinancieren aan het faciliteren van het bewonersnetwerk en het beheer van de lokale groene leefomgeving.

LBD stelt samen met de gemeentes gemeentelijke prestatieafspraken op die gebaseerd zijn op het streekbeheer, waarbij de provincie een gelijk bedrag mee financiert. In deze prestatieafspraken wordt onderscheid gemaakt in de kosten voor het begeleiden van het netwerk en de kosten voor uitvoering.

De verhouding van de gemeentelijke prestatieafspraken met de provinciale verantwoordelijkheid en uitvoering van de natuurvisie en het provinciaal landschapsbeleid verdient nadere aandacht en uitwerking.

3.6 Werkgelegenheid

LBD betreurt het dat de werkgelegenheidsdoelstelling, waarbij ingezet wordt op werk voor mensen met verminderde kansen op de arbeidsmarkt, in de afgelopen jaren voor een groot deel is wegbezuinigd. Juist onderhoud aan landschap en natuur lenen zich bij uitstek voor

combinaties met het sociale domein. LBD pleit er dan ook voor bij de provincie en gemeentes om hier weer aandacht voor te hebben en ziet kansen om hier projecten voor te ontwikkelen.

3.7 Organisatie

3.7.1. Netwerkorganisatie

LBD is in haar aard en doelstelling een netwerkorganisatie. LBD heeft immers geen eigen eigendommen, maar realiseert haar doelstellingen op eigendommen van en dus in samenwerking met derden.

Samenwerkingsverband LNL

Landschapsbeheer Drenthe maakt deel uit van het samenwerkingsverband LandschappenNL (LNL). Dit bestaat uit de zelfstandige provinciale organisaties Landschapsbeheer en de twaalf zelfstandige provinciale Landschappen met een gezamenlijk landelijk bureau. LBD draagt middelen af en levert actief een bijdrage aan het samenwerkingsverband ten behoeve van de landelijke positionering. De directeur van LBD is namens het directeurenberaad contactpersoon voor het thema burgerbetrokkenheid.

Groene organisaties

LBD stemt operationeel en beleidsmatig werkzaamheden af met de groene organisaties Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Het Drentse Landschap, Natuur en MilieuFederatie Drenthe en IVN. De organisatorische doelstellingen en werkgebieden van LBD en de andere groene organisaties vullen elkaar aan.

Het Drentse Landschap

Binnen Drenthe werkt Landschapsbeheer Drenthe organisatorisch samen met de Stichting Het Drentse Landschap. Vanaf medio 2016 wordt gezamenlijk gehuisvest. Waar werkprocessen, zowel in de backoffice als inhoudelijk, kunnen worden geïntegreerd gebeurt dit. Beide Stichtingen behouden echter wel hun specifieke doelstellingen en eigen identiteit.

Het Drents Collectief/ANV Drenthe

LBD streeft naar een goede samenwerking met en afstemming op de activiteiten van Het Drents Collectief en de ANV Drenthe.

Platform Burgerkracht

CMO STAMM en BOKD hebben evenals LBD een rol in het ondersteunen van bewonersinitiatieven. In het Platform Burgerkracht werkt LBD structureel samen met STAMM en BOKD bij het ondersteunen en ontwikkelen van bewonersinitiatieven in het platteland. Op lokale basis wordt ook afgestemd en samengewerkt met organisaties welzijnswerk.

3.7.2 Interne organisatie

Zoals boven beschreven is LBD in 2007 compact doorgestart en is de organisatie aansluitend op de werkwijze ingericht met gebiedsteams. Daarbij is tevens een grote efficiëncyslag gemaakt. De huidige formatieomvang is afgestemd op de lopende taken. De samenwerking met HDL wordt, naast de inhoudelijke meerwaarde, mede gezocht om synergievoordeel te halen in de ondersteunende functies.

4. Lange termijn

4.1 Participatiesamenleving

De basisgedachte achter de participatiesamenleving gaat uit van een toenemende mate van zelforganisatie van bewonersnetwerken op allerlei terreinen zoals zorg, economie, energie etc. Mogelijk vormt een georganiseerd bewonersnetwerk op termijn zelfs een nieuwe laag in de samenleving die opkomt voor het collectief belang.

De bewonersnetwerken rondom het landschap en de groene leefomgeving zullen in de toekomst dan kunnen aansluiten bij deze nieuwe laag en gebruikmaken van de organisatiestructuren en ervaring met bijvoorbeeld subsidie en fondsenwerving.

Voor LBD, als maatschappelijke organisatie, verschuift de rol dan nog verder door naar het faciliteren van de bewoners met kennis en advies op het gebied van landschap en natuur.

4.2 Overheid

Tegelijkertijd verwacht LBD dat het momenteel terugtrekken van de overheden uit de daadwerkelijke zorg voor landschap en natuur, gedeeltelijk weer teruggedraaid zal worden. Het Rijk zal immers verantwoording moeten afleggen over de met Europa gemaakte afspraken en deze doelrealisatie kan niet geheel aan zelfsturende en onafhankelijke bewonersnetwerken worden overgelaten.

In de praktijk is al gebleken dat geldstromen rond de waarde van het landschap niet zodanig functioneren dat deze waarde verzilverd kan worden ten behoeve van het daadwerkelijke onderhoud. De netto opbrengst van hout en houtsnippers uit de verspreid liggende landschapselementen is te klein om het onderhoud uit te kunnen financieren en staat op gespannen voet met op behoud gericht beheer.

De inkomsten uit recreatie en toerisme die direct verband houden met de landschapskwaliteit komen evenmin direct ten goede aan het landschapsonderhoud. Van de plaatselijke bakker of recreatieondernemer kan immers niet worden verwacht dat hij het heideterrein op 5 km afstand zal plaggen.

Het dekken van de kosten van agrariërs voor het kwalitatief behoud van landschapselementen in het cultuurlandschap is een goede zaak, maar het landschap is meer dan dat.

Het draagvlak voor landschap en natuur in de Nederlandse samenleving is zeer hoog. De afdracht via het belastingstelsel is bij uitstek geschikt om het collectief belang van landschap te financieren. LBD verwacht dan ook dat het democratisch mechanisme zo zal werken dat de overheden hun rol en taak in het financieren van het onderhoud weer op zullen pakken. En hoe eerder dat gebeurt, hoe minder er onherstelbaar verloren zal gaan. Daar maakt LBD zich hard voor, samen met het bewonersnetwerk, haar maatschappelijke en groene partners de gemeentes én de provinciale overheid. Streekbeheer past in deze ontwikkeling, omdat het recht doet aan zowel de inzet van bewonersnetwerken als aan de doelrealisatie van de overheden.

4.3 Organisatie

De Stichting heeft een inhoudelijk doel, de organisatievorm is een middel. Als de doelstellingen behaald kunnen worden in een betere vorm dan de huidige zelfstandige Stichting dan zal LBD daar graag aan meewerken.